CHAPTER 7

ÇANAKKALE'DE IPARD KAPSAMINDA YAPILAN KIRSAL TURİZM YATIRIMLARININ VE MEVCUT POTANSİYELİN İNCELENMESİ

Özge Can NİYAZ[1]

1. GİRİŞ

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecine paralel olarak, zamanla kırsal alanlardan kentsel alanlara çok sayıda kişi göç etmiştir.Göç sorunu beraberinde çarpık kentleşme, çöp ve atık üretimi, işsizlik gibi pek çok sorunu beraberinde getirmiştir.Artan nüfus ile birlikte şehir hayatı giderek cazibesini kaybetmiş ve insanların yaşam koşullarını olumsuz etkilemeye başlamıştır. Buna paralel olarak özellikle çalışan kesim için şehir hayatında olduğu gibi kalabalık tatil beldelerindense, kırsal alandaki turizm seçenekleri alternatif olarak öne çıkmaktadır.Kitle turizminin beraberinde getirdiği gıda israfı, çevre kirliliği, gürültü kirliliği ve trafik gibi sorunlar da mevcuttur. Kırsal turizm; kırsal alanların çeşitli yerlerinde (dağ, yayla, köy vs.) dinlenme ve çeşitli aktivite imkanları sunan, doğaya ve insana saygı ile temellendirilmiş alternatif bir turizm çeşididir (Lane, 1994; SharplyandSharply, 1997; Wilson ve ark., 2001;TKDK, 2018a).

Çanakkale; Avrupa ile Asya kıtalarını birbirinden ayıran ve kendi adıyla anılan boğazın kıyısında kurulmuş bir şehirdir. Türkiye'nin kuzeybatısında, Trakya'da Gelibolu yarımadası, Anadolu'da Biga yarımadası toprakları üzerinde yer almaktadır. Çanakkale 60,2 kilometre kıyı uzunluğuna sahip, Anadolu'nun en batı noktası olan Bababurnu ile Türkiye'nin en batı noktası Gökçeada'daki İnce Burun sınırları içindedir. Çanakkale'nin Anadolu toprakları, antik dönemde Troas olarak adlandırılan Biga Yarımadası'nı kapsamaktaydı. Kazdağı 1.767 metre ile Çanakkale'nin en yüksek dağıdır.Çanakkale'nin merkez ilçe dışında 11 ilçesi vardır ve bunlar Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki ve Yenice ilçeleridir. Çanakkale'nin merkez ilçeden sonra en büyük ilçesi Biga, en küçük ilçesi ise hiç köyü olmayan Bozcaada'dır.Çanakkale il sınırları içinde 565 Köy, 21 Belde ve 34 Belediye teşkilatı bulunmaktadır.Topraklarının %54'nü ormanların oluşturduğu ilin kıyı ilçelerinde ve adalarda iklim hemen hemen aynı olup daha çok Akdeniz iklimine paralellik göstermekle birlikte yılın büyük bölümünde rüzgârlıdır (TCÇV, 2018).

Tarımsal ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), 2007 yılında Avrupa Birliği (AB) ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakların Türkiye'deki kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetlerde kullanılmasını sağlamak amacı ile kurulmuştur. IPARD (InstrumentforP-

1- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Çanakkale-Türkiye.

re-Accession Assistance in Rural Development), AB tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan, Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın Kırsal Kalkınma bileşenidir. IPARD, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır (TKDK, 2018a). Bu kapsamda 2007-2013 yılları arasında IPARD I programını başarı ile uygulanmış ve 42 ildeki kırsal alanlarda pek çok yatırımın faaliyete geçmesi sağlanmıştır. Yine 2014 yılında başlatılan ve 2020 yılına kadar sürecek olan IPARD II programı ile kırsal alanda yapılan yatırımların büyük oranda ve geri ödemesiz desteklenmesine tüm iller kapsama alınarak devam edilmektedir.IPARD destekleri, TKDK aracılığı ile dağıtılmaktadır.

Literatürde Türkiye'de kırsal turizm ile ilgili yapılan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Aydın, 2012; Aydın ve Selvi, 2012; Çetinkaya Karafakı ve Yazgan, 2012; Ekiztepe, 2012; Ertuna ve ark., 2012; Yılmaz Özdemir ve Kafa Gürol, 2012; Çelik ve ark., 2013; Harbalıoğlu ve ark., 2013; Ongun ve Gövdere, 2014; Doğan ve Özaslan, 2017). Yapılan literatür taraması sonucunda Çanakkale ili için yapılan böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle yüksek bir turizm ve kırsal faaliyet potansiyeli olan Çanakkale ili için kırsal turizmi ele alan bir çalışma yapılması önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı; kırsal turizm açısından önemli bir potansiyele sahip olan Çanakkale ilinin mevcut kırsal turizm yatırımlarının ve ileriye dönük potansiyelinin ele alınmasıdır. Bu çalışma resmi ve akademik kaynaklardan derlenen ikincil verilerden oluşan bir litaretür taramasıdır.

2. ÇANAKKALE'DE IPARD KAPSAMINDA YAPILAN KIRSAL TURİZM YATIRIMLARI

TKDK, kırsal alanda yürütülen ve yürütülmesi planlanan faaliyetleri desteklemektedir.Bu amaçlaçeşitli başlıklar altında yer alan ve kırsal alanda yapılan yatırımları, yatırım tutarının % 50'sine kadar hibelendirmektedir. Bu kapsamda 4 ana tedbir başlığı belirlenmiştir. Bunlardan ilki; *Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar'*dır. Bu tedbir altında süt, kırmızı et, kanatlı eti ve yumurta üreten işletmeler desteklenmektedir. Ana tedbirlerden ikincisi; *Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar'*dır. Bu kapsamda süt ve süt ürünleri, kırmızı et ve et ürünleri, kanatlı eti ve et ürünleri, su ürünleri, meyve ve sebze ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik yatırımlar mevcuttur. Üçüncü ana tedbir; *Tarım, Çevre, İklim ve Organik Tarım* olarak belirlenmiştir. Bu tedbir kapsamında toprak örtüsü ve yönetiminin yanı sıra toprak erozyonunun kontrolü adı altındaki yatırımlara daimkan verilmektedir. Son tedbir ise *Çiftlik Faaliyetlerinin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirme* adı altında verilmektedir. Bu tedbirin alt başlıkları arasında bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi, arıcılık, zanaatkarlık, su ürünleri yetiştiriciliği, makine parkları ve yenilenebilir enerji yatırımları gibi başlıkların yanı sıra kırsal turizm ve rekreasyon ile ilgili başlık

da yer almaktadır (TKDK, 2018a).

Bu çalışmada Çanakkale ilinde IPARD I kapsamında yapılan kırsal turizm yatırımları TKDK'dan alınan güncel ve orijinal veriler ile incelenmiştir. Buna göre kırsal turizm proje başvurularının tüm proje başvuruları içindeki payı % 8,2 olarak hesaplanmıştır. Kabul edilen projeler içinde kırsal turizm projelerinin payı ise % 5,3 olarak tespit edilmiştir. Buna göre kırsal turizm projelerinde kabul edilme oranı başvuru oranından düşüktür. TKDK, ile yapılan görüşmeler sonucunda pek çok projenin kurallara uygun(formata uygun hazırlamama, belge eksikliği vs.) hazırlanmaması nedeni ile kabul edilmediği belirtilmiştir. Kabul edilen tüm projeler arasında kırsal turizm projelerin toplam yatırım içindeki payı % 17,0 olarak belirlenmiştir. Yine desteklenen tüm projeler arasında kırsal turizm projelerinin TKDK desteklerinden aldığı pay 15,1 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 1).

Çizelge 1. IPARD I Kapsamında Çanakkale İlinde Desteklenen Projeler içinde Kırsal Turizm Projelerin Payı (%)

	Kırsal Turizm Projeleri	Tüm IPARD Projeleri	Kırsal Turizmin Tüm Projeler İçindeki Payı (%)
Başvuru Sayısı[2]	25	305	8,2
Kabul Edilen Proje Sayısı	12	228	5,3
Toplam Yatırım Tutarı (TL)	14.886.111,86	87.460.158,43	17,0
Toplam Destek Tutarı (TL)	5.896.739,64	39.045.726,88	15,1
Ödenen Hibe Tutarı (TL)	5.374.797,79	36.795.509,17	14,6

Kaynak: TKDK Verileri, 2018b.

2007-2013 yılları arasında uygulanan IPARD I programıkapsamında Çanakkale iline bağlı ilçelerde yapılan kırsal turizm yatırımlarına ait bilgiler Çizelge 2'de verilmiştir. Buna göre en çok başvuru yapan ve en çok projesi kabul edilen ilçe Gökçeada'dır. Gökçeada ilçesi sahip olduğu ***CittaSlow***ünvanının yanı sıra doğal ve tarihi dokusu nedeni ile önemli bir turizm ve tarım potansiyeline sahiptir. Gökçeada; çarpık kentleşme ve trafikten uzak olması gibi nedenler ile özellikle organik tarım ve deniz turizmine oldukça elverişlidir. Program kapsamında yapılan başvuruların yarısı ise kabul edilememiştir. Gökçeada'dan sonra en çok başvuru Kazdağları'nın eteklerinde yer alan Ayvacık ilçesinden gelmiştir. Burada da projelerden yarısının desteklendiği görülmektedir. Ayvacık ilçesi de yerli ve yabancı turistleri cezbedebilecek doğal güzelliklerinin yanı sıra önemli bir tarımsal potansiyele sahiptir. Bu bölgede özellikle zeytin ve zeytinyağı üretimi ön plana çıkmaktadır. Diğer bir başvuru sayısının nispeten yüksek olduğu ilçe ise Eceabat'tır. Bu ilçe tarihi Gelibolu yarım adasında ve Çanakkale boğazının kıyısındaki önemli bir geçiş güzergahında kalmaktadır.

2- IPARD I kapmasında Çanakkale TKDK 9. ve 15. çağrı dönemleri arasında toplam 7 çağrı döneminde proje kabulü gerçekleştirmiştir.

Çizelge 2. IPARD I Kapmasında Çanakkale İline Bağlı Bazı İlçelerdeki Kırsal Turizm Projelerine Ait Bilgiler

Yatırım Yeri	Başvuru Sayısı	Kabul Edilen Proje Sayısı	Toplam Yatırım Tutarı (TL)	Toplam Destek Tutarı (TL)	Ödenen Hibe Tutarı (TL)
Ayvacık	4	2	2.610.109,09	1.211.807,26	1.051.942,06
Bayramiç	2	1	2.207.481,45	724.250,00	724.249,99
Eceabat	2	2	2.747.823,17	1.267.897,00	1.097.320,00
Ezine	2	0	-	-	-
Gökçeada	12	6	4.456.318,92	1.968.535,18	1.787.000,15
Merkez	3	1	2.864.379,23	724.250,00	714.285,59
Çanakkale Toplam	25	12	14.886.111,86	5.896.739,64	5.374.797,79

Kaynak: TKDK Verileri, 2018b.

TKDK'dan alınan 2014 yılında başlayan ve 2020 yılına kadar devam edecek olan IPARD II destekleri kapsamındaki genel veriler Çizelge 3'te verilmiştir. Çanakkale ilinde kırsal turizm tedbiri altında 23 başvuru, genel toplamda ise 107 başvuru gerçekleştirilmiştir. Buna göre IPARD II kapsamında yapılan başvuruların % 21,4'ü kırsal turizm yatırım projelerine aittir. Fakat kırsal turizm alanındaki projelerden henüz hiç biri sözleşmeye bağlanamamıştır. Diğer tedbirler altında ise yalnızca 12 proje sözleşmeye bağlanmıştır. Yani genel olarak başvurulan projelerin yalnızca % 11,2'sinin desteklendiği hesaplanmıştır.Çanakkale'de yer alan TKDK, IPARD II kapsamında 1. ve 3. çağrı dönemlerinde ilana çıkmıştır. Bu kapsamda 1. çağrı döneminde 10 adet, 2. çağrı döneminde 13 adet olmak üzere 23 adet kırsal turizm tedbirine yönelik proje başvurusu alınmıştır. 1. Çağrı dönemindeki projelerin tamamı incelemeler sonucunda desteklenmeye hak kazanamaz iken, 2. Çağrı dönemindeki projelerin incelenmesine devam edildiği belirtilmektedir (TKDK, 2018b).

Çizelge 3. IPARD II Kapsamında Çanakkale İlinde Desteklenen Projeler içinde Kırsal Turizm Projelerin Payı (%)

	Kırsal Turizm ve Rekreasyonel Faaliyet Projeleri	Tüm IPARD Projeleri	Kırsal Turizmin Tüm Projeler İçindeki Payı (%)
Başvuru Sayısı	23	107	21,4
Kabul Edilen Proje Sayısı	0	12	0,0
Toplam Yatırım Tutarı (TL)	-	20.706.748,84	0,0
Toplam Destek Tutarı (TL)	-	8.809.799,33	0,0
Ödenen Hibe Tutarı (TL)	-	2.447.125,57	

Kaynak: TKDK Verileri, 2018b.

IPARD II kapsamında Çanakkale ilinde kırsal turizm proje başvurularının ilçelere göre dağılımı Çizelge 4'te verilmiştir. Buna göre IPARD II döneminde henüz projesi kabul edilen bir ilçe bulunmamaktadır. Başvuru sayıları itibari ile en çok başvuru ise sırası ile Ayvacık (7 başvuru) ve Gökçeada (7 başvuru) ilçelerinden, sonrasında ise Merkez (3 başvuru) ve Bozcaada (3 başvuru) ilçelerinden gelmiştir.

Çizelge 4. IPARD II Kapmasında Çanakkale İlinde Kırsal Turizm Projelerlerinin İlçelere Göre Dağılımı

Yatırım Yeri	Başvuru Sayısı	Kabul Edilen Proje Sayısı
Ayvacık	7	0
Bayramiç	1	0
Bozcaada	3	0
Gökçeada	7	0
Ezine	2	0
Merkez	3	0
Çanakkale Toplam	23	0

Kaynak: TKDK Verileri, 2018b.

3. ÇANAKKALE'DEKIRSAL TURİZM ALANINDAKİ MEVCUT POTANSİYELİN İNCELENMESİ

Çanakkale ili doğal ve tarihi güzellikleri, stratejik konumu ve mevcut tarım potansiyeli nedeni ile kırsal turizme oldukça elverişlidir. Çanakkale ilinde merkez ilçe ile birlikte on iki ilçe bulunmaktadır. Çanakkale ilinin ilçeleri gerek coğrafi işaretli ürünleri gerekse doğal ve tarihi güzellikleri ile öne çıkmaktadır. Çanakkale ili bünyesinde deniz ve doğa turizmine oldukça elverişli iki ada bulunmaktadır. Çanakkale ilinde tüm ilçelerde turizm ve tarım olanakları oldukça geniştir. Çanakkale Valiliğinden (TCÇV, 2018) alınan bilgilere göre öne çıkan tarımsal ve turistik ilçelerin özellikleri aşağıda verilmiştir.

Ayvacık ilçesi 83 km'lik sahil şeridiyle Çanakkale'nin en uzun sahil kesimlerinden birine sahiptir. Kazdağlarını'da sınırlarına alan ilçenin % 52'si ormanlık alandır. Son yıllarda yerli ve yabancı turistlerin yoğun ilgisini çeken çok sayıda koya sahiptir. Assos Antik Kenti, Gülpınar Apollon Kutsal Alanı gibi tarihi alanları bünyesinde barındırmaktadır. Behramkale, Adatepe, Yeşilyurt, Babakale gibi giderek tanınan köyleri mevcuttur. İlçede turizmin yanı sıra zeytincilik ve zeytinyağı üretimi, halı dokumacılığı, peynir ve hayvancılık önemli gelir kaynakları arasındadır.

Bayramiç ilçesi Kazdağları'nı bünyesinde bulunduran ve % 63'ü ormanlarla kaplı önemli bir doğa turizmi ve tarım ilçesidir. Kazdağları içinde yer alan Ayazma mesire yeri oldukça ünlüdür. Kazdağları nedeniyle bitki çeşitliliği açısından ülke çapında öne plana çıkmaktadır.İlçe elma, zeytin, armut, badem ve şeftali ürünleri ile öne çıkmaktadır. Bayramiç beyazı ve Bayramiç elması adı altında iki tane coğrafi işaretli ürüne ev sahipliği yapmaktadır.

Çanakkale'nin iki ada ilçesinden biri olan Bozcaada, köyü olmayan tek ilçedir. Adada çeşitli üzümlerin hakim olduğu bağlar oldukça yaygındır. Bozcaada kalesi, eski rum evleri ve sokakları, berrak koyları ve akdeniz mutfağı ile ülke çapında gün geçtikçe daha da popüler hale gelmektedir.

Eceabat ilçesi stratejik konumu ve üzerinde bulunduğu tarihi doku nedeni ile önemli bir yere sahiptir. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı (Şehitlik) bu ilçe sınırlarında kalmaktadır. Kilitbahir kalesi, Seddülbahir köyü gibi turistik yerleri de bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlayan feribot iskelesinin bir ayağı bu ilçede kalmaktadır. Yine ilçede bağcılık yaygın olarak yapılmakta ve ünlü şarap firmalarını bünyesinde bulundurmaktadır.

Ezine, doğal güzelliklerinin yanı sıra AleksandriaTroas, Neandria Antik Kenti, Truva Atı gibi tarihi değerlere de sahiptir. Yörede üretilen pek çok tarım ürününün yanı sıra Ezine Peyniri coğrafi işaret ve ülke çapında bir bilinirliğe sahibidir.

Gelibolu ilçesi, Çanakkale Boğazının başladığı yerde kurulmuştur ve Saroz Körefiz'i kıyılarını içine almaktadır. Geçmişte adı Gallipolis olan kent tarihte önemli bir yere sahiptir.

İlçedeki konserve fabrikalarında üretilen ürünler Avrupa'da tanınmaktadır. Gelibolu sardalyası için coğrafi işaret başvurusu yapılmıştır. Deniz ve karayolu ile kavşak noktasında bulunmaktadır.

Gökçeada, Türkiye'nin ve Çanakkale'nin en büyük adasıdır. Su kaynakları bakımından dünyada dördüncü sıradadır. Ayrıca dünyanın ilk ve tek CittaSlowünvanı alan adasıdır. Yine Türkiye'deki tek su altı milli parkı adada bulunmaktadır. Rum evleri, berrak koyları, doğal bitki örtüsü ile turistik, organik tarıma oldukça elverişli olması nedeni ile tarımsal önemi büyüktür. Türkiye'de ve dünyada kırsal turizm açısından değerlendirilebilecek önemli bir potansiyele sahiptir.

Lapseki ilçesi, Marmara Denizi'nin Çanakkale Boğazı ile birleştiği noktada Anadolu yakasında yer almaktadır. İlçenin en büyük ovası Umurbey Ovası'dır. Bu bölgede ağırlıklı olarak şeftali ve kiraz yetiştirilmektedir. Lapseki şeftalisi ve kirazı için coğrafi işaret başvurunda bulunulmuştur. Lâpseki aynı zamanda Çanakkale Boğazı'nın geçildiği bir noktadır. Feribotlarla Lâpseki-Gelibolu arasında her gün yüzlerce araç ve yolcu taşınmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çanakkale ili mevcut konumu, iklimi, doğası ve tarihi ile farklı mirasları bünyesinde barındıran nadir illerden biridir. Türkiye'de tarımsal üretimde önemli bir yeri olan Çanakkale aynı zamanda önemli bir turizm kentidir. Çanakkale ili önemli bir kırsal turizm potansiyeline sahiptir. Ayrıca kentte kitle turizmi yerine kırsal turizmin geliştirilmesikentin doğal ve tarihi dokusunu korumak amacı ile de önemli görülmektedir.

TKDK aracılığı ile verilen IPARD I ve IPARD II destekleri stratejik bir sektör olan tarım sektörünün geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Yatırımların, yatırım tutarının yarısına kadar geri ödemesiz desteklenmesi kırsal alanda önemli gelişim ve değişimlere neden olmaktadır. Fakat kırsal turizm potansiyeli oldukça yüksek olan Çanakkale ili için mevcut başvuru sayısı ise yetersizdir. İlin potansiyelini değerlendirebilecek daha fazla sayıda projenin hayata geçirilmesine ihtiyaç varıdır. Ayrıca yapılan başvuruların önemli bir kısmı reddedilmektedir. Bunun temel sebepleri arasında; başvuran kişilerin projeleri formata ve kurallara uygun hazırlayamaması, başvuran kişilerin konuya ve proje yazımına yeterince hakim olamaması, başvuran kişilerin proje yazımında uzman ve akredite danışman bulma güçlüğü, yasal izin süreçlerinin uzunluğu nedeniye gerekli belgelerin zamanında teslim edilememesi (ruhsat vb.) gibi nedenlerdir. Bu noktada başvuru ve kabul edilen proje sayısının arttırılabilmesi için bürokrasi işlemlerinin basitleştirilmesi ve sadeleştirilmesi, akredite danışmanların yetişmesine destek sağlanması ve başvuran kişilerin konuya hakimiyetinin ve bilinç düzeyinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aydın, O., 2012. AB'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye'de Kırsal Turizm. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 14(23):39-46.
2. Aydın, E., Selvi, M.S., 2014. Kırsal Turizmin Tanımında Yerel Paydaşların Rolü. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 2(2):133-144.
3. Çelik, S., Coşkun, E., Öztürk, E., 2013. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 3 (2): 21-28.
4. Çetinkaya Karafakı, F., Yazgan, M. E., 2012. Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 2(2):55-58.
5. Doğan, S.,Özaslan, Y., 2017. Kırsal Alan Gelişimi Açısından Kırsal Turizm ve Kırsal Turizmin Dünyadaki Durumu. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 4: 61-78.
6. Ekiztepe, B., 2012, Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkileri: Teorik Bir Çalışma. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 2 (2): 85-88.
7. Ertuna, B., Güney, S., Güven, Ö., Aydemir, N., 2012. Yerel Halkın Kırsal Turizm Gelişimine Katılma İsteğini Etkileyen Unsurlar: Kastamonu Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 2(2):59-66.
8. Harbalıoğlu, M., Özel, G., Erkan, B., 2013. Kilis İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Sosyo-Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 3(2): 55-61.
9. Lane, B., 1994. What is RuralTourism?. Journal of SustainableTourism. 2:7-21.
10. Ongun, U.,Gövdere, B., 2014. Bölgesel Kalkınmada Kırsal Turizmin Etkisi: Ağlasun Yeşilbaşköy Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 4(2):51-57.

11. Sharply, R.,Sharply, J., 1997. RuralTourism: An Introduction. International Thomson Business Press. pp.1-165.

12. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), 2018a. www.tkdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 18.09.2018.

13. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), 2018b.Kurum İstatistikleri, 2018.

14. Türkiye Cumhuriyeti Çanakkale Valiliği (TCÇV), 2018. http://www.canakkale.gov.tr/, Erişim Tarihi: 18.09.2018.

15. Wilson, S.,Fesenmaier, D. R., Fesenmaier, J., Van Es, J. C., 2001. FactorsforSuccess in RuralTourism Development. Journal of Travel Research., 40(2):132-138.

16. Yılmaz Özdemir, G., Kafa Gürol, N., 2012. Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 14(23):23-32.